

UKÁZKA pro 5. ročník

V z _mě b_vá často s_lný mráz, fouká mraz_v_ vítr a m_sty se tvoří námraza.

Nejdříve celý text s žáky přečteme nahlas. Využijeme jej k motivaci a rozvíjení komunikativní kompetence. Např.:

- Kolik ročních období znáš? Vyjmenuj je.
- Vyjádři jednou větou (souvětím) jaro (léto, podzim, zimu).
- Kteří ptáci nás na podzim opouštějí a kam až letí?
- Kteří k nám naopak přilétají?
- Můžeme v zimě ptákům a jiným zvířatům nějak pomáhat? Jak? Apod.

1. Rozbor syntaktický

Mám na tabuli větu jednoduchou, nebo souvětí? (*souvětí*) Podle čeho jsi to poznáme? (*tři slovesa v určitém tvaru, tři základní skladební dvojice*) Dokážeš napsat vzorec souvětí? *V1, V2 a V3*.

2. Rozbor slovnědruhový

Který slovní druh v souvětí chybí? (*číslovky, částice, citoslovce*) Dokážeš upravit souvětí tak, že tam chybějící slovní druhy doplníš? Např. ... a místy se tvoří **první** námraza (*číslovka*); *V zimě bývá bohužel často ...* (*částice*);

3.– 4. Rozbor morfologický a fonetický

Co mají společného slova *mráz* a *vítr*?

- Podstatná jména; obě rod mužský, vzor hrad;
- Jsou v prvním pádě;
- Obě jsou ve větě podmětem;
- Jsou to podstatná jména abstraktní;
- Jsou to obecná podstatná jména;
- Obě se skládají ze 4 písmen;
- Obě mají 3 souhlásky a jednu samohlásku;
- Obě začínají na obojetnou souhlásku atd.

5. Rozbor pravopisný

Kterých *i/y* doplníš do souvětí víc? Kolik bude měkkých a kolik tvrdých?

6. Rozbor slovtvorný (stavba slova) **Text poslouží zároveň k vyvození nového učiva.**

Nové učivo: Slovtvorný rozbor (nebo stavba slova)

*Co mají společného slova mráz, mrazivý a námraza? Žáci mohou jmenovat různé znaky jako např. v bodě 3. a 4. Pokud na to sami nepřijdou, položíme návodnou otázku. Např.: Kterou část mají tato slova společnou? (*mráz, mraz-, -mraz-*);*

Této části říkáme **kořen slova**.

Říkejte další slova, která mají stejný kořen.

Např. **mrazík, Mrázík, zmrazit, mraznička, mrazit, odmrazit, ...**

Části, která stojí před kořenem, říkáme **předpona**; části, která stojí za kořenem, říkáme **přípona** nebo **koncovka** (*koncovka je část, která se mění při skloňování, časování*).

a)

Odtrhněte ve slovech předponu:

mrazík, **M**razík, **z**mrazit, mraznička, mrazit, **o**dmrazit,

b)

Ve kterém slově je také koncovka?

Mraznička

c)

Odtrhněte ve slovech *mrazík*, *Mrazík*, *zmrazit*, *mrazit*, *odmrazit* příponu:

mrazík, **Mrazí**k, **zmrazí**t, **mrazí**t, **odmrazí**t, ...

d) znázorněte stavbu slova MRAZNIČKA.

MRAZ- **NIČK** – **A**

Dále pak učivo procvičujeme.

Další text pro rozbor:

Tatínek a maminka nám chystají pod vánoční stromeček překvapení.